

INDHOLD:

Problemformulering	2
I: DET DRIFTIGE LAND MELLEM TO VERDENSHAVE	3
II: ISOLATIONISMEN I USA I 30'erne	5
2.1. "Merchants of death"	5
2.2. Kollektiv sikkerhed eller isolationisme	5
2.3. Neutralitetslovene	6
2.4. Fra lend-lease til cash and carry	7
III: ROOSEVELT OG DEN FASCISTISKE UDFORDRING	9
3.1. Første periode 1933-36: Præsidenten i snor	9
3.2. 1936-39: Amerikansk appeasement	11
3.3. Fra Polen til Pearl Harbour: Den uerklærede krig	13
IV: KONKLUSION	16
Litteratur	18

Problemformulering

USAs indtræden i anden verdenskrig i december 1941 markerer et afgørende skel i amerikansk udenrigspolitisk historie. Fra at være en overvejende isolationistisk handelsnation blev USA en politisk stormagt, der intervererede i krige langt væk fra det amerikanske kontinent under og efter den kolde krigs afslutning. Denne opgave er en undersøgelse af isolationismens "væsen", dens argumenter og styrke i mellemkrigstidens USA. Hvorfor måtte der et japansk angreb til, for at få den amerikanske kongres til at gå ind i krigen? Endvidere vil forholdet mellem manden der førte USA i krig Franklin D. Roosevelt og isolationisterne blive belyst. Hvad var Roosevelts holdning til udenrigspolitikken i 30'erne. Var han isolationist?

I: DET DRIFTIGE LAND MELLEMLAND MELLEM TO VERDENSHAVE

Siden de oprørske europæiske kolonier i Nordamerika frigjorde sig fra Europa i 1776 havde USA holdt sig til specielt to råd, som George Washington gav i hans berømte afskedstale i 1796. Han advarede den unge nation mod at indgå i politiske alliancer med europæiske lande. USA skulle i stedet holde relationerne på en ren kommerciel basis. Den nye verden skulle ikke forfalde til det samme politiske kaos, som efter mange amerikanernes opfattelse herskede i den gamle verden. Amerikanernes idealer var fred, frihed og lige muligheder til alle og ville hæve sig over Europas råddenskab.

Amerikanerne begyndte op igennem 1800-tallet at vise sig på verdens handelspladser og udviklede efterhånden stille og roligt en økonomisk stormagt. USA deltog ikke i handelskrigene f.eks. i Kina, men fik til en vis grad gavn af de politiske koncessioner lande som Storbritannien og Frankrig opnåede ved de forkætrede europæiske metoder. I årene op til århundredeskiftet, da kampen om kolonier og indflydelse mellem de europæiske magter var størst, forsøgte USA at møde Realpolitik med moralske opfordringer som John Hays Open Door i Kina. Alle lande skulle have lige ret til handel og investering i fremmede nationer, men man var ikke villig til at anvende magt for at sætte sin vilje igennem. Det var metoder, som hørte den gamle verden til. Det var mange amerikaneres opfattelse, at USA skulle være et moralsk eksempel til efterfølgelse for Europa.

Udover det ideologiske grundlag for isolationismen var der selvfølgelig det sikkerhedsgeografiske moment. Amerikanerne var godt beskyttet af de to verdenshave i betragtning af den præ-industrielle våbentechnologi. Man havde ikke det store behov for beskyttelse, for amerikanerne følte sig ikke truet. Men faren for europæisk indblanding på det amerikanske kontinent fik alligevel James Monroe til i 1823 at forlange, at europæerne holdte sig væk. Monroe-doktrinen indeholdt også et løfte fra amerikansk side om non-intervention i Europa. Denne inddeling i interessesfærer gav amerikanerne frie hænder i Syd- og Mellemland, hvor amerikanerne ikke var for fine til adskillige gange at intervenere på god gammeldags europæisk vis. Den moralske afstandstagen fra krig gjaldt således ikke altid.

Præsident Wilson gjorde Open Door til generel amerikansk politik på verdensplan, og frihandelsnationen fastholdte sin ret til at handle med begge sider i en konflikt, hvor USA erklærede sig neutral. Wilson var ikke neutral, da første verdenskrig brød ud. Lend-lease ordningen var til fordel for ententemagterne, især Storbritannien og Frankrig. Det var en af flere faktorer, der fik tyskerne til at tvinge Wilson til at gribe ind i 1917 efter afsløringen af tyske planer i Mexico. USAs økonomiske magt var blevet så stor, at man kunne få afgørende politisk indflydelse på krigens udgang gennem handelspolitikken. USA kunne ikke længere løbe fra ansvaret. Wilson fokuserede stærkt på de ideologiske motiver, han gik ind i krigen "to keep the world safe for democracy" på ententemagternes side. Selvom USAs militære indsats i krigen ikke var udslagsgivende, var det første gang, man for alvor engagerede sig i en ikke-amerikansk konflikt.

Woodrow Wilson indså, at USA ikke længere kunne isolere sig fra den gamle verden. Hans store drøm om et Folkeforbund, "a family of nations", skulle sikre at fremtidige konflikter blev afgjort fredeligt og i samarbejde imod en eventuel aggressor. Men drømmen brast, da senatet afviste at ratificere Versailles-traktaten på grund af Folkeforbundet. Uden verdens potentielt stærkeste nation i fællesskabet mistede samarbejdet meget af sin mening og betydning. Men USA deltog i mange møder som "observatør", men kunne naturligvis ikke påtage sig den lederrolle, Wilson havde forestillet sig.

Mellemlandstiden så flere forsøg på at undgå gentagelser af katastrofen i 1914-18. Washington-konferencens flådeaftaler fra 1921-22 skulle stoppe kaprustningen, London-konferencen i 1933 skulle løse op for handelsproblemer som var affødt af depressionen, men der var ingen vilje til samarbejde og ingen garantier for implementation af nedrustningsaftaler. Hver nation hyttede sit eget skind i den nationalistiske ånd, som den økonomiske krise medførte. Præsident Hoovers uden-

rigsminister Stimson offentliggjorde i 1932, at USA ikke ville anerkende territoriale udvidelser, som var vundet ved vold. Stimson-doktrinen var lanceret med henblik på Japans aktiviteter i Manchuriet. Det var en restriktion, som ellers ikke fik ret meget betydning. Japan kunne groft sagt blot være ligeglad.

Med den stærke isolationisme i verdens økonomisk stærkeste magt og de ringe betingelser for samarbejde i Storbritannien og Frankrig, hvem skulle så stoppe de fascistiske magters ekspansion i løbet af 30'erne? Det var dette problem, som Roosevelt skulle løse.

II: ISOLATIONISMEN I USA I 1930'erne.

2.1. "Merchants of death". □

Det kan være virke lidt forenkende at tale om en folkestemning i en nation med ca. 120 mill. indbyggere, hvor der selvfølgelig er mange nuancer afhængig af etnicitet, religion og geografi. Men der er ingen tvivl, om at verdenskrigen 1914-18 chokerede amerikanerne. At krigen var startet i Europa bekræftede mange i deres fordomme om europæisk barbari og hensynsløshed. Og det gjorde amerikanerne om muligt endnu mere isolationistiske i deres indstilling til omverden. Forskellige græsrodsbevægelser som "The National Council for the Prevention of War" og "Women's International League for Peace and Freedom" arbejdede for at fortælle folk om krigens gru. Men metoderne til at undgå krig var de ikke enige om. Nogle var internationalister og gik ind for kollektiv sikkerhed gennem multilaterale nedrustnings- og fredsaftaler, og andre var isolationistiske og mente i store træk, at USA kunne holdes uden for en fremtidig konflikt ved at skære flest mulige forbindelser over til de konfliktramte områder.

I starten af trediverne begyndte en bestemt opfattelse af krigen at vinde tilslutning. Ifølge denne var USA hovedsageligt blevet involveret på grund af krigsindustrien, der arbejdede bag kulisserne for at sikre, at der hele tiden var "kunder i butikken". Bøger med titler som "Merchants of Death" og "Iron, Blood and Profits" satte som titlerne antyder fokus på de folk, der skummede fløden på våbensalg. En artikel beskrev industriens motto således: "Når der er krige, forlæng dem, når der er fred, bryd den." □ Breve, der krævede en undersøgelse af forholdene fra vælgerne til kongresmedlemmerne væltede ind.

I sommeren 1933 fremsatte en dame ved navn Dorothy Detzer igen et tidligere forslag om en undersøgelse i kongressen af den amerikanske våbenindustri. Hun fik opbakning fra flere fredsbewægelser, og den folkelige opmærksomhed fik tingene sat i gang. Undersøgelserne startede året efter med senator Gerald P. Nye i spidsen og afslørede omfanget af den amerikanske våbenhandel under krigen. F.eks. var firmaet Du Ponts indtjening steget fra 5 mill. \$ i 1914 til 82 mill. i 1916. □ Disse redegørelser diskrediterede krig som politisk instrument kraftigt. De gav befolkningen en opfattelse af, at der ikke fandtes en "retfærdig" krig, at USA var blevet trukket ind i krigen af nogle få entreprenante våbenhandlere.

2.2. Kollektiv sikkerhed eller isolationisme.

Der var således ingen tvivl om, at USAs politik i krisesituationer måtte ændres, så man ikke blev trukket ud i en ny konfrontation. De mere optimistiske kæmpede trods fiaskoerne i Geneve 1933-35 og London 1933 videre i Wilsons ånd for at forpligte nationerne til kollektivt samarbejde, mens de mere pessimistiske nærmest så den næste krig som uundgåelig og forsøgte at plædere for, at USA ikke måtte have de økonomiske engagementer i en krig, som de mente havde været skæbnesvangre i første verdenskrig.

Da Franklin Delano Roosevelt overtog præsidentembedet i 1933, var USA engageret i nedrustningsforhandlinger i Geneve. Den 22. maj offentliggjorde den amerikanske delegerede Norman Davis, at hvis man nåede en nedrustningsaftale, så ville USA være...:

"...willing to consult the other states in case of a threat to peace, with a view to averting the conflict. Further than that, in the event that the states, in conference, determine that a state has been guilty of a breach of the peace in violation of its international obligations and takes measures against the violator, then, if we concur in the judgment rendered as to the responsible and guilty party, we will refrain from any action tending to defeat such collective effort which these states may thus make to restore peace." □

Det var en markant tilkendegivelse af, at den amerikanske regering ville støtte den kollektive sikkerhed. De tiltag der tales om var specielt en handelsembargo. USA ville altså være villig til at undgå handel med en aggressor, og ville dermed gå væk fra frihandelspolitikken. Formuleringen er karakteristisk; i stedet for at sige at man ville deltage aktivt i en diskriminerende embargo, så sagde

Davis forsigtigt, at man ikke ville underminere et sådant kollektivt tiltag. Betydningen er den samme, men Davis' formulering lyder næsten neutral.

Den tiltænkte støtte til kollektiv sikkerhed blev totalt undermineret af en tilføjelse, som den republikanske senator Hiram Johnson ønskede indført, der forpligtede præsidenten til altid at indføre embargo mod alle implicerede i en krig. Geneve-konferencen endte i fiasko, så Davis tilbud blev aldrig aktuelt. □

2.3. Neutralitetslovene

Alligevel ønskede amerikanerne en lovgivning i tilfælde af krig, der skulle holde USA udenfor. I en grænsetvist i Sydamerika var Bolivia og Paraguay gået i krig, og Roosevelt skrev under på en embargo af våben og ammunition til begge lande den 24. maj 1934. Det var første gang, at USA ved aktiv indsats forsøgte at stoppe en konflikt. Alligevel var det et nederlag for Norman Davis og State Departments linje, der ønskede en diskriminerende embargo. □ Trods stærk modstand fra State Department og udenrigsminister Cordell Hull □ der ønskede større handlefrihed for præsidenten, godkendte Roosevelt Johnsons tilføjelse i den aktuelle sag.

Begivenheder i Europa gjorde ønsket om en egentlig neutralitetslovgivning mere presserende. Italienerne raslede med sablen i Etiopien, og en krig syntes nært forestående. Samtidig fortsatte afsløringerne i Nyes undersøgelser at ophidse gemytterne. Nye blev af præsidenten opfordret til at foreslå en egentlig lovgivning, og det resulterede i den første neutralitetslov i august 1935:

...upon outbreak or during the progress of war between, or among, two or more foreign states, the President shall proclaim such fact, and it shall thereafter be unlawful to export arms, ammunition, or implements of war from any place in the United States, or possessions of the United States, to any ports of such belligerent states, or to any neutral port for transshipment to, or for the use of a belligerent country...The President may, from time to time, by proclamation, extend such embargo upon the export of arms, ammunition or implements of war to other states as and when they may become involved in such war..." □

Embargoen udløb i februar 1936, og et kontrolråd blev oprettet, der overvågede våbenindustrien. Det var klart med den aktuelle konflikt i Abessinien i sigte, at den første neutralitetslov blev vedtaget. Denne embargo der skulle have været neutral virkede imidlertid ikke neutralt i konflikten. Det fattige Etiopien havde ringe mulighed for handel med USA, mens Italien havde midlerne til at skaffe våben og var stærkt afhængig af f.eks. olie. Præsidenten havde en vis frihed til at bestemme hvad krigsmateriel var og kunne måske have inkluderet olie i embargoen. Ved lovens udløb i '36 blev den forlænget med små ændringer til maj 1937. □

2.4. Fra lend-lease til cash and carry.

Senere fulgte tre love der rettede op på de fejl, man mente var begået under første verdenskrig. Det blev bl.a. forbudt amerikanerne at låne penge til eller købe obligationer fra stater i krig, og det blev forbudt at rejse med transportmidler, der tilhørte lande i krig. □

Forsøget på at lovgive og forudse udenrigspolitiske indgreb blev vanskeliggjort, da den spanske borgerkrig brød ud i juli 1936. Det var mere end en regional konflikt, fordi især Hitler og Mussolini åbenlyst støttede oprørerne under general Franco. Frankrig og England stillede sig i spidsen for en non-intervention komite og lod dermed loyalisterne i stikken. USA vedtog i hast en særlov, der indførte embargo af begge sider i konflikten. General Franco roste Roosevelt for "en gestus vi aldrig vil glemme." □

Som en lille indrømmelse til de mindre isolationistiske, "the merchants of death" og rasende socialister indførte man en lov, der gjorde det muligt at handle på "cash and carry" basis. Herefter var kunden nødt til at betale med det samme og selv sørge for fragten i modsætning til "lend-lease" under Wilson og første verdenskrig. På denne måde kunne USA ikke beskyldes for at støtte nogen ved kreditter, og man risikerede ikke, at den anden part angreb amerikanske transportmidler. The New York Times bemærkede sarkastisk, at loven skulle have haft titlen: "an act to preserve the

United States from intervention in the war of 1914-18" □ Forslagets ophavsmand kaldte loven "The Peace Act of 1937" og bekendtgjorde: "We are now cutting the cables by which we were dragged into the last war" □ Et lille lyspunkt var dog, at lidt af "automatikken" i lovene blev fjernet, og gav præsidenten større beføjelse til at vurdere den enkelte situation. Han kunne udvide embargoen til at omfatte f.eks. olie. Men det var stadig et mærkeligt sammensurium af isolationisme og handelsinteresser. Nye kommissionens afsløringer fik kongressen til at indføre forbud mod våbenhandel, men var det bedre at støtte aggression med f.eks. olie? Desuden kunne "cash and carry" kun udnyttes af de stærke sømagter som Storbritannien og Japan.

Da Japan angreb Kina i 1937, udnyttede præsidenten, at der ikke var erklæret krig, til at undgå at iværksætte neutralitetslovene. Cash and carry ville favorisere Japan, mente præsidenten. Selvom det var en omgåelse af intentionen i lovene, nemlig at holde sig neutral, så protesterede selv de mest indædte isolationister ikke. Sympatien var hos Kina. Og alligevel kunne man ikke strække sig længere, selv da japanerne i december bombede det amerikanske krigsskib "Panay", der lå i Yangtze-floden i Kina. Denne episode fik isolationisterne i kongressen til at fremskynde behandlingen af en tilføjelse til konstitutionen, som senator Ludlow havde foreslået. Ifølge denne kunne USA kun gå i krig efter en folkeafstemning, medmindre landet blev invaderet! Forslaget blev forkastet i kongressen med stemmetallet 209-188. Så sent som januar 1938 manglede kun 21 stemmer for totalt at lamme USAs udenrigspolitik, og give de aggressive magter næsten frit spil. □

Frem til krigsudbruddet i 1939 og Pearl Harbour to år senere begyndte isolationisterne langsomt at flytte sig. Da det begyndte at se ud til at det amerikanske kontinent, landet der havde ligget isoleret mellem to verdenshave kunne være i reel fare for en invasion,- især hvis Storbritannien faldt - så måtte isolationisterne overgive sig. Men heller ikke før. Så sent som september 1940 stiftede de ledende isolationister "The America First Committee", der skulle kæmpe for at holde Roosevelt og USA ude af krigen. De plæderede for følgende principper:

U.S.A. må opbygge et ordentligt forsvar for Amerika.

Ingen fremmed magt eller fremmed alliance kan angribe et forberedt Amerika med succes.

Amerikansk demokrati kan kun bevares ved at holde sig fra den europæiske krig.

"Aid short of war" svækker det nationale forsvar og truer med at involvere USA i krigen.

De tre sidste punkter var et forsøg på at modarbejde Franklin Roosevelts aktiviteter fra krigens udbrud til stiftelsen af "America First". Isolationismen tabte terræn, men dens fortalere blev næsten tilsvarende mere indædte indtil Pearl Harbour.

III: ROOSEVELT OG DEN FASCISTISKE UDFORDRING 1933-41

3.1. Første periode 1933-36: Præsidenten i snor.

Franklin Roosevelt startede sin føderale politiske karriere under Wilson i 1912, hvor han blev næstkommanderende for flåden. □ I 1919 tog han til Europa og besøgte slagmarkerne i Frankrig. Franklin udviklede et internationalistisk syn på sikkerhedspolitik. Han støttede fuldt ud Wilsons fjorten punkter og ideen om et Folkeforbund, da han stillede op som vicepræsident for demokraterne i 1920. Da indgik den kollektive sikkerhed som en væsentlig del af hans program. Men efter senatet forkastede Versailles-traktaten, var det ikke taktisk klogt. Det lærte Roosevelt af, og da han stillede op igen denne gang som frontfigur i 1932, udtalte han, at amerikansk deltagelse i folkeforbundet var "a dead issue". □ Det var ikke nødvendigvis udtryk for Roosevelts overbevisning, men mere en anerkendelse af, hvad der var politisk muligt. USA havde problemer, der var langt mere presserende end højtflyvende idealer om et Folkeforbund. Depressionen havde ramt USA hårdt, og Roosevelt valgte naturligt nok at fokusere på indenrigspolitikken, hvor han søsatte det ene store program efter det andet, der skulle genoprette den finansielle sektor, afhjælpe arbejdsløsheden og løse landbrugets afsætningsproblemer. Roosevelt brugte med andre ord langt det meste af sin energi på hjemlige problemer.

Roosevelt støttede nedrustningsforhandlingerne i Geneve. Hans befuldmægtigede Norman Davis havde fået fuldmagt til at give sin erklæring, der faktisk var et brud med amerikansk praksis. Franklin søgte i sine første år at nærme sig især Storbritannien og Frankrig, bl.a. ved at støtte den engelske premierminister MacDonalds nedrustningsplan. I maj 1933 forsøgte Roosevelt at sætte skub i begivenhederne i Geneve. I en tale opfordrede han alle nationer til ikke at opruste udover de aftaler, der forelå og opfordrede alle til at indgå en ikke-angrebspagt. Det var selvfølgelig ikke nok til at skræmme de ekspansive magter og måske oven i købet en kende naivt. Men det var karakteristisk for Roosevelt, at han hele tiden sikrede sig, at offentligheden vidste, hvem der var skyld i et eventuelt sammenbrud. Måske var dette det egentlige formål. Roosevelt fik meget tidligt nogle yderst ildevarslende meldinger fra den amerikanske ambassadør William Dodd i Berlin. Tyskland trak sig ud af både nedrustningsforhandlingerne og folkeforbundet i oktober 1933, og herefter var forhandlingerne reelt meningsløse. De ringe resultater i London til den økonomiske konference dæmpede præsidentens håb og forventninger til samarbejde. Sammen med ønsket om at få stabiliseret og forbedret samhandelsbetingelserne der var stærkt præget af, at de forskellige stater forsøgte at beskytte deres egen industri gennem høje toldmure og devalueringer, led også Roosevelts tiltro til et stærkere udenrigspolitisk samarbejde med Storbritannien et alvorligt knæk. □

Selvom Roosevelt var tilhænger af kollektiv sikkerhed, opfordrede han alligevel senator Nyes komite til at komme med et udspil til en egentlig amerikansk neutralitetslovgivning. Alligevel virker det som om, han ikke var helt tryk ved indskrænkning af sin handlefrihed. Den første lov underskrevet af præsidenten i august 1935 om våbenembargo mod begge sider i en konflikt, fik følgende salut med på vejen:

"It is the policy of this Government to avoid being drawn into wars between other nations, but it is a fact that no Congress and no Executive can foresee all possible future situations. History is filled with unforeseeable situations that call for some flexibility of action. It is conceivable that situations may arise in which the wholly inflexible provision of Section 1 of this act might have exactly the opposite effect from that which was intended. In other words, the inflexible provisions might drag us into war instead of keeping us out." □

Historikerne er uenige om, hvad vedtagelsen af neutralitetslovene siger om Roosevelts sikkerhedspolitiske indstilling først i 30'erne. Nogle mener, at Roosevelt var isolationist og ikke ville involvere USA i Europa under nogen omstændigheder. □ Ifølge deres udlægning var præsidenten blot utilfreds med at få sin handlefrihed beskåret af kongressen. Men det giver ikke rigtig mening. For hvorfor skulle han være utilfreds, hvis han ikke ønskede at "blande sig"? Sidste sætning i ovenstående citat giver kun mening, hvis præsidenten betænkte at gribe ind i en eventuel krig og hjælpe ofret for aggression. Det bekymrede præsidenten, at den dobbelt-sidede embargo i visse situationer kunne være til fordel for aggressoren og dermed blot udskyde tidspunktet, hvor indgriben var nødvendig. Meget tyder på, at Roosevelt godkendte loven med den aktuelle konflikt i Nordafrika i mente. Italien alene havde penge og transportmidler til at handle med USA. Da han udtalte sig om loven til den amerikanske presse, sagde han: "The question of embargoes against two belligerents meets the need of the existing situation...What more can one ask?" □ Lovens temporære karakter gjorde, at Roosevelt ikke ville tage et opgør med kongressen, mens han lagde mere vægt på at få sine kontroversielle hjemlige reformer igennem.

I marts 1936 meddelte Hitler, at han ikke længere accepterede Locarno-aftalerne om Europas grænser og besatte i åben strid med Versailles-traktaten det demilitariserede Rhinland. USA havde ikke ratificeret Versailles, og Roosevelt administrationen forholdt sig tavs. Men privat kaldte Roosevelt Hitler for en bandit (!), som nogen en dag måtte stoppe. □

I valgkampen i 1936 omtalte Roosevelt kun udenrigspolitik én gang, nemlig ved Chautauqua i august 1936, efter han blev genvalgt som demokraternes kandidat. □ Dette faktum taler for, at udenrigspolitikken var et farligt område, hvor Roosevelt var nødt til at tage højde for den stærke

isolationisme i befolkningen i kølvandet på senator Nyes undersøgelser. I talen gav han udtryk for oprigtig afsky for krig ved en malende beskrivelse af dens ødelæggelser. "I hate war", proklamerede han. Samtidig appelerede han til befolkningen om at tale industrien fra at søge "fool's gold" i samhandlen med krigsførende stater. Det var denne grådighed, der førte til første verdenskrig, mente han. Roosevelt var således også præget af Nye-kommissionens arbejde. USA havde selv valget mellem krig og fred, og valget måtte blive fred. Her var ikke meget hjælp at hente, for de der følte sig truet af fascismens fremmarch: "We offer to every nation of the world the handclasp of the good neighbor. Let those who wish our friendship look us in the eye and take our hand." Talen er præget af magtesløshed og indeholder ikke nogen anvisninger på, hvordan man kunne stoppe fascismen. Alligevel advarede han allerede først i talen om, at "even the nation which most ardently desires peace may be drawn into war".

Måske var Roosevelts forsigtighed og modvilje mod at anvise modforholdsregler taktisk betinget, i hvert fald talte han efter at være blevet genvalgt mere konkret om en kollektiv respons. □

Historikeren William Kinsella argumenterer for, at den amerikanske optagelse af diplomatiske relationer med Sovjetunionen i 1933 havde sikkerhedspolitiske motiver. □ Selvom den primære årsag var de gode udsigter for samhandel med Sovjet, så mener Kinsella at Roosevelt allerede på et meget tidligt tidspunkt så Sovjet som en potentiel partner mod Japan og Tyskland.

3.2. 1936-39: Amerikansk appeasement

Den fascistiske trussel blev mere og mere overhængende. Efter indgåelsen af anti-kominternpagten mellem Japan og Tyskland i nov. 1936 og Italiens tilslutning i jan 1937 tegnedes et stærkere billede af, at de aggressive og ekspansionslystne magter var i færd med at dele verden mellem sig. Efter japanernes angreb af Kina i 1937, undgik Roosevelt at iværksætte neutralitetslovenes embargo ud fra en overbevisning om, at de var til skade for Kina. □ Og i præsidentens næste store tale om udenrigspolitikken i oktober 1937 ytrede han sig stærkere for en kollektiv respons. De fascistiske 10% af klodens befolkning der truede sikkerheden og friheden for de resterende 90% skulle i "karantæne":

"The peace-loving nations must make a concerted effort in opposition to those violations of treaties and those ignorings of humane instincts which today are creating a state of international anarchy and instability from which there is no escape through mere isolation or neutrality...there is a solidarity and interdependence about the modern world...which makes it impossible for any nation completely to isolate itself from economic and political upheavals in the rest of the world, especially when such upheavals appear to be spreading and not declining...When an epidemic of physical disease starts to spread, the community approves and joins in a quarantine of the patients in order to protect the health of the community against the spread of the disease...the peace of the world and the welfare and security of every nation, including our own, is today being threatened..."

□ Målet var tilsyneladende fuldt for Roosevelt. Den fascistiske "sygdom" måtte forhindres i at sprede sig mere. Men spørgsmålet var hvordan. Den franske udenrigsminister reagerede begejstret og kaldte talen "et skridt af største vigtighed", mens Neville Chamberlain var mindre euforisk: "it is always best and safest to count on nothing from the Americans but words". Og amerikanske diplomater måtte da også trække lidt i land. Roosevelts administration planlagde i januar 1938 at invitere til en konference i Washington for at afhjælpe spændingerne i Europa. Men da Roosevelt ønskede englændernes samtykke, bremsede Neville Chamberlain ideen. Selvom han mente, at USA og Storbritannien sammen nok kunne skræmme enhver diktator til at tænke sig om en ekstra gang, så ønskede han ikke USA med ved evt. forhandlinger før til allersidst. England alene måtte forsøge at tilfredsstille Hitler. □

Nok var dette en sær logik, Chamberlain her lagde for dagen, men USA havde ikke vist vilje til noget som helst andet end opfordringer til fred. Her var ingen løfter om sanktioner eller anvendelse

af magtmidler, "nothing but words" som Chamberlain udlagde det. Havde briterne indgået samarbejde med Roosevelt, var udfaldet sikkert ikke blevet anderledes, end det blev i München.

Da den tjekkiske krise så ud til at føre til krig i september 1938, appellerede Roosevelt direkte til Hitler, Chamberlain, den franske minister Daladier og den tjekkiske leder Benes om at genoptage forhandlingerne. Da Hitler afviste, bad Roosevelt Mussolini(!) om at overtale Hitler til en fredelig løsning. Stædigt blev Franklin ved og foreslog den 27. sept. Hitler en international konference. Her begik han lidt af en brøler ved at meddele: "The Government of the U.S. has no political involvements in Europe and will assume no obligations in the conduct of the present negotiations." Det var grønt lys til Hitler. Der var ikke mange spor af kollektiv respons i dette telegram. Roosevelt havde ingen indflydelse på forhandlingerne i München. Og det virkede heller ikke som om, han for alvor hverken ville eller kunne opsøge den. Roosevelt fordømte fascisternes, men andre måtte bekæmpe dem.

3.3. Fra Polen til Pearl Harbour: Den uerklærede krig □

I december 1941 var U.S.A. officielt ikke i krig med nogen. Alligevel sejlede amerikanske "handelsskibe" rundt i Atlanten og eskorterede leverancer, der var købt på kredit, til briterne mens de havde ordre til at skyde, hvis de stødte på tyske ubåde. Og U.S.A. havde besat Grønland og Island, der var centrale for kampen om kontrol med Atlanten og leverancer til det europæiske kontinent.

Da krigen brød ud i september 1939 erklærede Roosevelt øjeblikkelig USA for neutralt og iværksatte våbenembargoen mod både aksemagterne og de allierede. Men allerede den 21. sept. bad han kongressen om at ophæve den til fordel for "cash and carry", der ville begunstige England. Roosevelt mente ikke, at man dermed gik i krig, tværtimod argumenterede han for, at U.S.A. nu ville vende tilbage til international lov. □

Roosevelt begyndte stille og roligt at arbejde for at få overbevist amerikanerne om, at man ikke længere kunne isolere sig. Det var en delikat balancegang, og præsidenten gjorde det af omveje uden nogensinde at plædere åbent for krig. Roosevelt vidste, at han ikke kunne tvinge isolationisterne til at skifte mening. De skulle overbevises ved kendsgerninger. Men præsidenten gjorde alt for, at tingene blev set gennem hans optik. Et par eksempler. I februar-marts sendte Roosevelt sin viceudenrigsminister Sumner Welles på en besynderlig diplomatisk rundrejse til Rom, Berlin, Paris og London. Officielt var formålet at undersøge mulighederne for en fred ved forhandlingsbordet. Welles havde ingen amerikanske løfter med. Roosevelt informerede den britiske ambassadør i forvejen. Han regnede ikke med at opnå et resultat, "but if that proved to be so, he would be able to issue a statement on UnderSecretary of State's return, making it clear, that Germany was the obstacle to peace and the Germans were being made to fight not for security and integrity of their own country but for aggression" □ I en radiotale i marts 1940 talte han om den fred han søgte: "Today we seek a moral basis for peace. It cannot be real peace if it fails to recognize brotherhood. It cannot be a lasting peace if the fruit of it is oppression, or starvation, or cruelty, or human life dominated by armed camps. It cannot be a sound peace if small nations must live in fear of powerful neighbors. It cannot be a moral peace if freedom from invasion is sold for tribute... It cannot be a righteous peace if worship of God is denied." □

Roosevelt forsøgte at tage det moralske skyts fra isolationisterne. De fokuserede på det moralsk forkastelige i at gå i krig, han pegede på problemerne ved freden. Welles' mission havde til formål at fjerne den sidste rest af sympati for tyskerne. Det lå ham på sinde at overbevise folk om, at Hitler ikke bare kæmpede for at komme fri af Versailles-traktatens åg □. Om det var Roosevelts fortjeneste eller ej, så begyndte isolationisterne at tabe terræn. Selvom 80-90% af den amerikanske befolkning var imod en krigserklæring helt til december 1941, så var flertallet for "aid-short-of-war" til de allierede. □ For at understrege situationens alvor udpegede Roosevelt i juni 1940 to republikanere til sin administration Henry Stimson til "krigsminister" og Frank Knox til "flådeminister". Det var også klart en manøvre, der havde til formål at splitte oppositionen.

Da Hitler havde færdiggjort sin "blitzkrieg" i Europa, og Frankrig var faldet, begyndte det, der skulle være invasionen af England. I maj 1940 bad Churchill om at låne 40-50 amerikanske destroyere. Roosevelt var ikke sikker på, at han kunne få det igennem kongressen, og var bange for at det ville svække det amerikanske forsvar. Derfor arrangerede man en byttehandel, der måtte gennemføres administrativt. Ved et juridisk krumspring fik USA foræret og leaset nogle britiske øer til gengæld for skibene, hvor man kunne etablere militærbaser. "The Chief Executive" vurderede, at det ville styrke USAs forsvar, og dermed behøvede kongressen ikke at blive hørt. Aftalen blev afsluttet og offentliggjort d. 3.sept. 1940.

I december 1940 måtte Churchill advare om, at Storbritannien ikke længere kunne betale kontant for de leverancer man hentede i USA. Roosevelt fremlagde et forslag til kongressen om at gå til-

hage til lend-lease. Roosevelt sagde ligeud privat, at han ville have udstedt en blanko-check. □
Sådan fremlagde han situationen i en "fireside chat":

"If Great Britain goes down, the Axis powers will control the continents of Europe, Asia, Africa, Australia and the high seas...Some of us like to believe that even if Great Britain falls, we are still safe, because of the broad expanse of the Atlantic and of the Pacific. But the width of those oceans is not what it was in the days of clipper ships...five hours for the latest type of bomber...there is far less chance of the U.S. getting into war, if we do all we can now to support the nations defending themselves against attack by the Axis than if we acquiesce in their defeat...and wait our turn to be the object of attack in another war later on...We must be the great arsenal of democracy..." □

Roosevelt sammenlignede kreditten med at låne sin haveslange ud til sin nabo, så naboen kunne slukke en brand. Han fik det til at lyde som simpel pli. Den "gode nabos" politik. Og stadigvæk fastholdt han, at USA holdt sig udenfor krigen. Lend-lease loven fra marts 1941 var en blanko-check. Præsidenten fik fuldmagt til "notwithstanding the provisions of any other law to sell, transfer title to, exchange, lease, lend, or otherwise dispose of any defense article to the government of any country whose defense the President deems vital to the defense of the United States." Det var et totalt opgør med f.eks. politikken under den italiensk-ethiopiske krig i 1935. Det var "cash" delen fra "cash and carry" der blev fjernet. Men også "carry" foranstaltningen stod for fald. For hvad var meningen med at stille ressourcer til rådighed, hvis de ikke nåede frem? Allerede i '39 havde regeringen tilladt handelsskibe at eskortere forsyninger til Storbritannien under Panamas flag. □ Efter hård kamp i kongressen underskrev Roosevelt en lov, der tillod amerikansk transport hele vejen til allierede havne, kun tre uger før Pearl Harbour. Isolationisterne var totalt udmanøvreret.

Selvom Roosevelt altså i december '41 havde involveret USA kraftigt i krigen i Atlanten, så var det "den anden krig" i Stillehavet, der til sidst fremtvang en krigserklæring. Roosevelt havde ellers ført en langt mere forsigtig politik over for Japan □, så det var både uventet og ironisk, at det var Japan og ikke Tyskland, der satte en stopper for USAs "neutralitet".

Roosevelts manipulerede fra 1939 kongressen ved hjælp af en "salami-taktik", hvor han langsomt præparerede befolkningen til at gå i krig, og tog et lille skridt af gangen imod et stadigt større engagement i krigen. Desuden vildledte han bevidst befolkningen ved hele tiden at fastholde at USA ikke skulle i krig. Det sikrede ham formentlig sejren ved præsidentvalget i 1940. 80% af befolkningen var imod en krigserklæring. Afviklingen af cash and carry som resulterede i det Roosevelt kaldte "aid-short-of-war" ville stensikkert bringe USA i krig, hvis ikke hjælpen sikrede en hurtig allieret sejr. Det var blot et spørgsmål om, hvornår Hitler var klar. Afgørelsen om krig og fred lå med andre ord i Hitlers hænder. Og Roosevelt vidste det.

Nogle isolationistiske historikere beskylder Roosevelt for at have fremprovokeret Pearl Harbour, for at sikre krigserklæringen. De fleste er dog enige om, at det er en uretfærdig beskyldning □. Men man kan spørge sig selv om, hvornår Roosevelt ellers havde bedt kongressen om en krigserklæring, og om han havde fået den. Isolationismens enorme styrke trods den overhængende fare, gør det i det mindste tvivlsomt.

IV: KONKLUSION

Isolationismen i 30'ernes USA var ikke noget nyt fænomen. Nationen var grundlagt på principper, der skulle gøre op med den gamle verdens moralske fordærv. USA havde undgået at rode sig ud i politiske alliancer, og det medvirkede til at den nye nation fik fred til at udvikle sig til en stormagt. Wilsons krigserklæring i 1917 var det første alvorlige brud med denne politik, og det blev siden hen anset som en kæmpe fejltagelse. Isolationismen blussede i mellemkrigstiden op med fornyet styrke, næret ved senator Nyes afsløringer af krigsindustrien og diskrediterede krig som politisk instrument. Den retfærdige krig fandtes simpelthen ikke, og de fleste kunne ikke forstå hvordan stridigheder så langt væk som i Europa kunne have noget som helst at gøre med amerikansk sikkerhed. Depressionen bidrog til, at trediveerne blev nationalismens tidsalder, også i USA hvor den godnok ikke resulterede i nazisme, men i stedet i at isolationisterne fik mere vind i sejlene.

Adskillelsen i denne opgave af Roosevelt fra isolationismen er til dels kunstig. Den tese, der ligger til grund for denne opdeling holder ikke helt. Roosevelt var trods hans tidligere holdning til Folkeforbundet i det mindste i hans første periode dybt præget af den isolationistiske strømning. Nok til at han opmuntrede senator Nye til at foreslå en neutralitetslovgivning, som han dog trods alt havde betænkeligheder ved. Roosevelt var selv klar over, at en embargo af begge sider kunne være til fordel for aggressoren, men det var ikke nok til, at han for alvor modsatte sig. Loven ramte dog Italien i '35, men i Spanien hjalp den Franco til magten. Roosevelt var dybt optaget af hans New Deal hjemme og havde måske i visse situationer lyst til at gå længere, men måtte besinde sig for at sikre opbakning til hans lovprogram.

Frem til München-aftalen kom Roosevelt godnok med stærkere udtalelser mod fascisternes og forsøgte at få parterne til forhandlingsbordet. Men han var ikke villig til at involvere USA i nogen sikkerhedsgarantier i Europa overhovedet. Derfor havde Chamberlain ret i ikke at forvente andet end ord fra USA. Roosevelts moralske besværgelser blev ikke fulgt op, det måtte andre tage sig af.

Men efter krigsudbruddet i september 1939 tog Roosevelt beslutningen om at følge vejen, der ville føre USA i krig. Allerede tre uger efter tyskernes invasion af Polen ophævedes våbenembargoen på Roosevelts initiativ. Herfra startede den salami-taktik, der var betinget af isolationismens vedholdende styrke i USA. Roosevelt må have vidst at lend-lease førte til krig. Det viste erfaringerne fra 1. verdenskrig også.

Man kan diskutere USAs og Roosevelts skyld i den krig, som Churchill senere kaldte unødvendig. Vi ved nu, at Hitler i høj grad improviserede sidst i 30'erne, og måske havde han respekteret en streg i sandet på et tidligt tidspunkt, hvis den var garanteret af en stærk alliance, hvor USA var deltager. Men litteraturen er i nogen grad præget af en projicering af USAs stormagtsstatus i efterkrigstiden tilbage på 30'ernes USA. I mellemkrigstiden var USA ikke verdens politimand. Roosevelt havde simpelthen ikke beføjelser til at sætte magt mod magt overfor fascisternes, og det faldt ham heller ikke ind, før katastrofen truede med at brede sig til USA. Europa måtte selv klare strabadserne.

Men Roosevelt havde mod og politisk snilde til at overvinde isolationismen også i ham selv, da han før de fleste andre indså, at verdenshavene ikke længere var nok til at garantere USAs sikkerhed.

LITTERATUR:

- Adler, Steven : "The isolationist impulse", U.S.A. 1966 (1957)
- Cole, Wayne S.: "Roosevelt and the isolationists 1932-45, Nebraska 1983
- Divine, Robert S.: "The illusion of neutrality", Chicago 1962
- Jonas, Manfred: "Isolationism in America 1935-41", U.S.A. 1966
- Kinsella, William E. jr.: "Leadership in isolation", U.S.A. 1978
- Leuchtenburg, William E. : "Franklin D. Roosevelt and the New Deal", U.S.A. 1963
- Morgan, Ted : " FDR" , London 1985
- Norton, mfl. : "A people and a nation", U.S.A. 1991 (kort udg., 3. udg.)
- Offner, Arnold A. : "American Appeasement", U.S.A. 1969
- Parrish, Michael E.: "Anxious Decades", U.S.A. 1994 (1992)
- Paterson, Thomas G.(ed.): "Major Problems in American Foreign Policy - vol. II: Since 1914"
U.S.A. 1989 (3. udg.)

- Bygger på Leuchtenburg kap. 9 & 12 og Divine kap. 2-3.
- Divine s. 65.
- Divine s. 76.
- Divine s. 50f.(min fremhævning LH)
- Se Cole kap 5-6.
- Divine s. 62.
- Divine s. 51ff. Hulls og State Departments modstand er gennemgående under hele diskussionen af neutralitetslovgivningen. Hull forsøgte gentagne gange at trække tiden ud ved forskellige parlamentariske tricks. Se Divine kap. 4.
- Paterson s. 169f. (min fremhævning LH)
- Cole s. 185
- Se Paterson s. 170f.
- Divine, kap. 6, citat side 172.
- Leuchtenburg s. 225
- Divine s.178.
- Divine kap. 7, præsidentens omgåelse s. 217-18 & Leuchtenburg s. 228ff
- Assistant Secretary of the Navy.
- Parrish s. 438ff & Morgan s. 340.
- Dette afsnit bygger primært på Kinsella s. 33ff

- Davis, s. 117. Denne udtalelse var forberedt af State Department, men den sidste sætning tilføjede Roosevelt selv.
- Se Paterson s. 190.
- Paterson s. 193.
- Paterson s. 193.
- Paterson s. 191 (artikel af Robert Divine). Præsidentens tale ved Chatauqua i uddrag s.173ff. Se også Kinsella s. 78ff
- Kinsella s. 79
- Kinsella s.62ff
- Dette var der dog delte meninger om. Se Divine s. 218.
- Citat fra Paterson s. 171ff.
- Bygger på Offner kap 7-8, citat s. 189.
- Offner kap. 9 & Paterson s.193ff, citat s. 194.
- Afsnittet bygger på Cole kap. 26-30.
- Paterson s. 197f.
- Cole s. 339.
- Cole s. 341f.
- Det var fornemmelsen blandt mange af, at Tyskland havde været verdens "share-croppers". Se Leuchtenburg s. 198.
- Cole s. 364.
- Iflg. Morgenthau. Se cole s. 413.
- Paterson s. 175-77.
- Cole s. 424.
- Se Parrish s. 472ff.
- Se Paterson s. 195.